



**การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุข
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ**

นายวาที ดิเรกศรี*

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลและความรู้งานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขกับการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขของ อสม. ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ

วิธีดำเนินงานวิจัย : การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา มีกลุ่มตัวอย่างคือ อสม. ในพื้นที่ต.คอนสาร สุ่มตัวอย่างแบบมีชั้น ได้จำกลุ่มตัวอย่างจำนวน 127 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน คือข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้งานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุข และการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุข วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย : กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ระยะเวลาที่ทำงานเป็น อสม. อยู่ในช่วง 5-10 ปี และได้รับฝึกอบรมเพิ่มเติม 1 ครั้งต่อปี ผลการศึกษาพบว่าความรู้ที่ตอบถูกต้องมากที่สุดคือ หมวดผลิตภัณฑ์อาหาร การปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในภาพรวมแล้วมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข อย่างมีนัยทางสถิติ คือ เพศ ($\beta = 0.433, P < 0.001$) ความรู้เรื่องงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ($\beta = 0.245, P < 0.001$) โดยตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขได้ ร้อยละ 31.40 ($R^2 = 0.314$)

สรุปอภิปรายผล : การได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภค และองค์ความรู้เรื่องงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขที่ถูกต้อง จะส่งผลให้การปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของอสม.มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ : อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, ความรู้งานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุข

*กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค โรงพยาบาลคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

ส่งเรื่องตีพิมพ์: 11 พฤษภาคม 2565

อนุมัติตีพิมพ์: 28 มิถุนายน 2565



**Factors related to the Performance of Health Consumer Protection of Village Health
Volunteers, Khon San Subdistrict, Khon San District, Chaiyaphum Province.**

Watee Direksri*

Abstract

Objective: To study personal characteristics, knowledge of consumer health protection work, and to study the level of public health consumer protection practices of a VHVs. Khon San Subdistrict, Khon San District, Chaiyaphum Province.

Research methos: This research descriptive research the sample group was a VHV in Khon San Subdistrict, with stratified random sampling, totaling 127 people. Which is a questionnaire, which consists of 3 parts of information, namely personal data; knowledge of public health consumer protection and public health consumer protection work, Data was analyzed using descriptive statistics, including numbers, percentages, averages, and standard deviations, and inferences include Multiple Linear Regression.

Research results: The results of the study were as follows most of the samples were females. The duration of work as a VHV was in the range of 5-10 years and received additional training 1 time per year. Food product category the overall consumer protection practices in public health performed at a high level. And the relationship between various factors and consumer protection practices in public health. The statistically significant factors were gender ($\beta = 0.433$, $P < 0.001$), knowledge of consumer protection work in public health ($\beta = 0.245$, $P < 0.001$). 31.40% of public health ($R^2 = 0.314$).

Discussion summary: The results suggest that receiving additional training on consumer protection work and knowledge of the correct public health consumer protection work. This will result in more efficient consumer protection operations in public health.

Keywords: Village Health Volunteers, Consumer Health Protection Knowledge

*Pharmaceutical and Consumer Protection Group Kongsan Hospital, Chaiyaphum Provincial

Submission: 11 May 2022

Publication: 28 June 2022



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ถือเป็นงานหลักที่สำคัญและสามารถแยกออกเป็นหลายๆ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งหน่วยงานระดับอำเภอ คือ กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค หรือกลุ่มงานเวชปฏิบัติชุมชนในโรงพยาบาลชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน การดำเนินการระดับตำบลเป็นบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นเครือข่ายในการดำเนินงาน และที่ผ่านมาการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกระดับ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนผู้บริโภคได้รับรู้ถึงอันตรายและมีพฤติกรรมบริโภคที่ถูกต้องอย่างแท้จริง ซึ่งยังไม่บรรลุเป้าหมายและประสิทธิผลไม่เป็นที่น่าพอใจ เห็นได้จากปัญหาและอันตรายต่อสุขภาพที่มีสาเหตุจากผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือ อสม. เป็นผู้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้บุคลากรในชุมชนมีสุขภาพดี เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสามารถเข้าถึงประชาชนในทุกพื้นที่ และเป็นตัวแทนที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้คนไทยสามารถบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ ได้แก่ อาหาร ยา เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ และวัตถุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือน ได้อย่างปลอดภัย ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงลดการเจ็บป่วยจากการบริโภค ลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลของประเทศ และเพิ่มคุณภาพชีวิตที่พึงประสงค์กับคน ในชุมชนได้⁽¹⁾

งานคุ้มครองผู้บริโภคเป็น 1 ใน 14 องค์ประกอบของกิจกรรมของงานสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่ง อสม. จะต้องเป็นผู้เชื่อมงานดังกล่าวระหว่างภาครัฐและประชาชน นอกจากนี้ บริการสุขภาพระดับอำเภอมีการให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมสุขภาพ 2) การป้องกันโรค 3) การรักษาพยาบาล 4) การฟื้นฟูสภาพ และ 5) การคุ้มครองผู้บริโภค จะเห็นได้ว่างานคุ้มครองผู้บริโภคมีความสำคัญในการจัดบริการปฐมภูมิในระบบสุขภาพระดับอำเภอ

ในปัจจุบัน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นที่ยอมรับในสังคมมากขึ้นว่ามีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมสุขภาพด้านต่าง ๆ ในระดับชุมชน ทั้งองค์ความรู้ด้านสุขภาพ การมีเกียรติและศักดิ์ศรีในการทำงาน อีกทั้งค่าตอบแทนการทำงานที่เพิ่มมากขึ้น จึงมีผู้สนใจเข้ามาเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากขึ้น ซึ่งมีความหลากหลายมากขึ้นทั้งช่วงอายุ อาชีพหลักที่ทำอยู่หรือสถานภาพในสังคมที่มี ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขของอสม. ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ จึงมีความสำคัญ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ในระดับหมู่บ้านชุมชน ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ และระดับปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ



2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลและความรู้งานคุ้มครองผู้บริโภค สาธารณสุข กับการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภค สาธารณสุขของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อสม. ที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ในพื้นที่ ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ จำนวน 221 คน⁽²⁾ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณโดยสูตรของ Krejcie and Morgan⁽³⁾ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 141 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบมีชั้นตอน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส สถานภาพทางสังคม ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ของครอบครัว ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และการได้รับฝึกอบรมเพิ่มเติม 2) ความรู้ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์เกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์อาหาร ผลิตภัณฑ์ยา ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์เครื่องมือแพทย์ และผลิตภัณฑ์วัตถุอันตราย

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในด้านผลิตภัณฑ์อาหาร ผลิตภัณฑ์ยา ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์เครื่องมือแพทย์ และผลิตภัณฑ์วัตถุอันตราย ซึ่งประกอบด้วย 1. การให้สุขศึกษา 2. การตรวจผู้ผลิต ผู้ขาย ผลิตภัณฑ์สุขภาพ 3. การเฝ้าระวังปัญหาในพื้นที่ 4. การ

ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่ได้ และ 5. การใช้ชุดทดสอบตรวจสอบสารปนเปื้อน⁽¹⁾

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณโดยสูตรของ Krejcie and Morgan⁽³⁾ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 141 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบมีชั้นตอน และเก็บแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้ 127 คน คิดเป็น ร้อยละ 90.07 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จริยธรรมการวิจัย

ได้ผ่านการอนุมัติโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ เลขที่ 14/2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยคำถามปลายปิด และเปิด จำนวน 9 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้ ให้เลือกข้อที่ถูกเพียงข้อเดียว ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน จำนวน 20 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบวัดการปฏิบัติงาน จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ใช้มาตราวัดแบบลิเคิต (Likert Scale) โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ โดยแต่ละคำมีความหมาย ดังนี้คือ ปฏิบัติมาก 3 คะแนน ปฏิบัติปานกลาง 2 คะแนน และปฏิบัติน้อย 1 คะแนน

แบ่งระดับความรู้ ใช้วิธีการจัดกลุ่มแบบอิงเกณฑ์ของ Bloom⁽⁴⁾ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คือ คะแนนระหว่าง 0 – 11 คะแนน ระดับต่ำ คะแนนระหว่าง 12 – 15 คะแนน ระดับปานกลาง และ

คะแนนระหว่าง 16 – 20 คะแนน ระดับสูง การแบ่งระดับการปฏิบัติงาน ใช้วิธีการจัดกลุ่มแบบอิงเกณฑ์ของ Bloom⁽⁴⁾ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คือ คะแนนระหว่าง 20 – 25 คะแนน ระดับต่ำ คะแนนระหว่าง 36 – 47 คะแนน ระดับปานกลาง และคะแนนระหว่าง 48 – 60 คะแนน ระดับสูง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหา (Content Validity) วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยคำนวณจากสูตรของครอนบาช (Cronbach's Coefficient + Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.726

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, สถิตินูมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple linear regression)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 85.8 มีอายุ อยู่ในช่วงระหว่าง 41 – 50 ปี มากถึง ร้อยละ 40.2 ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส ร้อยละ 89.8 ไม่มีสถานภาพทางสังคม ร้อยละ 88.2 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 66.9 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 63.8 มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 3,001 – 6,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 85.0 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเป็นอสม. ส่วนใหญ่ 5 – 10 ปี ร้อยละ 28.3 และได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จำนวน 1 ครั้ง/ปี ร้อยละ 80.3 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ (n=127)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	18	14.2
หญิง	109	85.8
อายุ (ปี)		
21-30	4	3.1
31-40	27	21.3
41-50	51	40.2
51-60	45	35.4
$\bar{X} = 47.17$		S.D. = 8.12
สถานภาพสมรส		
โสด	5	3.9
คู่	114	89.8
หม้าย	7	5.5
หย่า/แยก	1	0.8
สถานภาพทางสังคม		
กรรมการหมู่บ้าน	6	4.7
กรรมการกองทุนต่าง ๆ	7	5.5
สมาชิกอบต./เทศบาล	2	1.6
ไม่มี	112	88.2
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	37	29.1
มัธยมศึกษา	85	66.9
อนุปริญญา	5	3.9
อาชีพ		
เกษตรกรกรรม	81	63.8
ค้าขาย	13	10.2
รับจ้าง	29	22.8
ธุรกิจส่วนตัว	4	3.1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ (n=127) ต่อ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประมาณการรายได้ของครอบครัว (บาท/เดือน)		
≤3,000	1	0.8
3,001-6,000	108	85.0
6,001-9,000	13	10.2
9,001-12,000	4	3.1
12,001-15,000	1	0.8
$\bar{X} = 5,338.58$ S.D. = 1,728.48		
ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเป็นอส. (ปี)		
≤5	25	19.7
6-10	36	28.3
11-15	31	24.4
16-20	27	21.3
≥20	8	6.3
$\bar{X} = 11.36$ S.D. = 5.89		
การได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภค (ครั้ง/ปี)		
1	102	80.3
2	25	19.7

ความรู้เกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ มีความรู้เกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขที่ถูกต้อง 2 ลำดับแรก ได้แก่ เรื่องหมวดผลิตภัณฑ์อาหาร ร้อยละ 98.68 และหมวดผลิตภัณฑ์ยา ร้อยละ 98.63 และพบว่าในภาพรวมมีความรู้เกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับสูงทั้งหมด รายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ (n=127)

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0 - 11 คะแนน)	-	-
ปานกลาง (12 - 15 คะแนน)	-	-
สูง (16 - 20 คะแนน)	127	100.0
รวม	127	100.0
$\bar{X} = 19.33$, S.D.=0.76, Min=18, Max=20		

การปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ สามารถปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในระดับปฏิบัติมาก 2 ลำดับแรกคือ การตรวจผู้ผลิต ผู้ขาย ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ร้อยละ 90.15 และ การใช้ชุดทดสอบเบื้องต้น ร้อยละ 76.6 และพบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ (n=127)

ระดับการปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อย (20 - 35 คะแนน)	-	-
ปานกลาง (36 - 47 คะแนน)	-	-
มาก (48 - 60 คะแนน)	127	100.0
รวม	127	100.0
$\bar{X} = 54.33$, S.D.=1.56, Min=50, Max=59		

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลและความรู้งานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขกับการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขของอสม. ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ

ผลการวิจัยพบว่า เพศ ($\beta=0.433$, $P<0.001$) และความรู้เรื่องงานคุ้มครองผู้บริโภคด้าน

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลและความรู้งานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขกับการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขของ อสม. ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ($n=127$)

ตัวแปรพยากรณ์	b	Beta	T - value	P - value
เพศ	2.738	.433	5.690	<0.001
ความรู้เรื่องงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข	.698	.245	3.074	<0.001
ค่าคงที่ (Constant)	10.003		5.131	<0.001

$R=0.560$ $R^2=0.314$ $F=13.937$ $P - value<0.001$

สรุปอภิปรายผลการวิจัย

1. คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าลักษณะส่วนบุคคลของ อสม. ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง ร้อยละ 85 มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 40.2 สถานภาพสมรสคู่ จบระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 66.9 ทำอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 63.8 รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 3,001 -6,000 บาท ระยะเวลาเป็น อสม. 5-10 ปี ได้รับฝึกอบรมเพิ่มเติม 1 ครั้งต่อปี ร้อยละ 80.3 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁽⁵⁻⁶⁾

2. ความรู้เกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขระดับสูง เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเรื่องหมวดผลิตภัณฑ์อาหาร และหมวดผลิตภัณฑ์ยาในระดับสูง และสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁽⁷⁾ ทั้งนี้การที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์อาหารและผลิตภัณฑ์ยาในระดับสูง อาจเป็นผลมาจากในพื้นที่ ต.คอนสาร จะพบปัญหาเรื่องยาชุด ยาปลอม ปัญหาด้านอาหารที่ไม่ผ่านมาตรฐาน จึงทำให้มีการเฝ้าระวังทั้งเรื่องยาและอาหารอย่างสม่ำเสมอ โดยมี

สาธารณสุข ($\beta=0.245$, $P<0.001$) มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขของ อสม. ต.คอนสาร อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ อย่างมีนัยทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 4

หน่วยงานนำโดยสสจ.ชัยภูมิ ลงพื้นที่ตรวจเฝ้าระวังทุก ๆ ปี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างก็ได้ออกตรวจเฝ้าระวังร่วมด้วยเป็นประจำ จึงมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์มากขึ้น

3. การปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของ อสม. พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง หากพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า ด้านการตรวจผู้ผลิต ผู้ขาย ผลิตภัณฑ์สุขภาพมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมา^(5,8) ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาด้านยาและอาหารเป็นปัญหาที่สำคัญในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอมีการร่วมออกตรวจเป็นประจำทุกปี อาจทำให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งต้องร่วมออกตรวจด้วยนั้นมีการปฏิบัติงานทั้งสองด้านนี้ในระดับสูง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล, ความรู้เรื่องงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข กับระดับการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขอย่างมีนัยทางสถิติ คือ เพศ



($\beta=0.433$, $P < 0.001$) และความรู้เรื่องงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ($\beta=0.245$, $P < 0.001$) โดยตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขได้ ร้อยละ 31.40 ($R^2=0.314$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁽⁹⁻¹⁰⁾ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีนิสัยที่ละเอียดรอบคอบ ช่างสังเกต และการใช้ชีวิตประจำวันจะมีหน้าที่หลักในการดูแลเรื่องอาหาร ยา ความเป็นอยู่ต่าง ๆ ให้แก่คนในครอบครัว จึงมักแสวงหาความรู้ด้านคุ้มครองผู้บริโภคไว้อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มพูนความรู้ด้านงานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง มีการเพิ่มพูนทักษะการใช้ชุดตรวจสอบเบื้องต้นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น

2. หน่วยงานสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในพื้นที่ระดับตำบลและระดับอำเภอ อย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง ให้ความรู้ที่ทันสมัยก้าวทันโลกยุคดิจิทัล เพื่อที่จะนำความรู้ที่นำมาถ่ายทอดสู่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในระดับชุมชน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. หน่วยงานสาธารณสุข ควรชี้แจงแนวทางการทำงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขในแต่ละรอบปีการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน เกิดการประสานความร่วมมือด้านการงานให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือปฏิบัติงาน อสม.พลังยิ่งใหญ่คนไทยปลอดภัยบริโภค ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. 2555.
2. ระบบสารสนเทศงานสุขภาพภาคประชาชน กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน. รายชื่อ อสม. ที่อยู่ในฐานข้อมูล ปี 2565 รายงานตารางรายชื่อและที่อยู่ อสม. และสมาชิกครอบครัวทั้งหมด จำแนกตามตำบล และอำเภอ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.thaiphc.net/phc/phcadmin/administrator/Report/OSMRP00002.php> [สืบค้นวันที่ 12 มีนาคม 2565]
3. ชีรวุฒิ เอกะกุล. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏศรีอุบลราชธานี. 2543.
4. Bloom B. Mastery learning. New York: Holt, Rinehart & Winston. 1971.
5. วีระพงษ์ นวลเนื่อง. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2558.
6. ปรารค์ จักรไชย, อภิชัย คุมิพงษ์, วรเดช ช้างแก้ว. ปัจจัยที่มีผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในทีมหมอครอบครัวจังหวัดปทุมธานี. วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 2560;31(1):16-28.



7. สุพรรณ ชงเทียน. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาสาธารณสุขศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2554.
8. สิทธิพร เกษจ้อย. บทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม, 2560; 4(1):163-74.
9. ธวัชชัย วีระะกิติกุล. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ จังหวัดพัทลุง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ. 2552.
10. ธัญญาสิริ รัชยสวัสดิ์, นิตยา จันทบุตร, ใจเพชร นิลบารันต์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี, 2562;8(1):1-10.